

Isten kegyelme kíséri munkánkat

Beszélgetőtárs Gubás Ágota

• **Nem tudom, hogy van-e gyermeke, de a Magyar Kanizsai Udvari Kamaraszínházat bizonyára kedves gyermekének tartja.**

Van egy fiam és egy lányom, de az Udvari Kamara egy szintén nagyon szeretett gyermekem. Ezt a színházat 2002-ben hoztuk létre Magyarkanizsán azért, hogy a XX. század magyar sorsfordulóit, a jelenünket meghatározó múltunkat színre vigyük. Az 1918-19-es események, Magyarország szétesése máig meghatározza nemcsak a közösségünk, hanem az egyén sorsát is, külön-külön. Ebben benne van a kishitőségünk, reményvesztettségünk, sok minden onnan ered. Kezestünk színdarabokat, amelyek erről szólnak. Döbbenően állapítottam meg, hogy nincs, nem íródtak meg.

• **Mi lehet ennek az oka?**

A két világháború között a fájdalom. Gondoljunk csak bele, hogy milyen világ tűnt el akkor. Csak néhány példát mondok, mire gondolok. Szabadkán 1892-ben vezették be a villamost és az áramot. A világpiacon a szabadkaiak a legdrágább villamosokat vásárolták meg, akkor még egyenáramúakat. Amikor fékeztek vele, akkor a fékenenergia árammá alakult át, s ezt küldték vissza a központnak... Vagy vegyünk egy használati tárgyat példának. A napokban Budapesten egy pazar bútort láttam. Ezt az 1800-as évek második felében készítették. Hatalmas szekrény, amit hat rézcsavar tart össze. A románok bevonulása előtt szétszerelték, egy Eger melletti pincében az alsó szinten ásták el, majd miután a románok eltakarodtak, előszedték, s amikor jött az igazi, hamisítatlan vörös tatárjárás, a Vörös Hadsereg, akkor ismét szétszerelték, elrakták. A tulajdonosoktól elvették a házat, kitelepítették őket, majd visszaköltöztek, megismerkedtek a betelepített emberekkel, eltartási szerződést kötöttek, s miután megörökölték a saját házukat, akkor bontották ki a pincét, vették elő és összerakták azt a bútort, ami előtt az embernek a lélegzete eláll, mert

Andrási Attila rendező

olyan hatással van rá a mestermunka. Ez a világ súlylyedt el a kataklizmákban, s nekünk ezeket a meghatározó történelmi csomópontokat be kell mutatnunk.

• **A színpad ennek a legátélhetőbb kifejező eszköze?**

Sokkal átélhetőbb, mint a film. Ugyanis ugyanazt a levegőt szívjuk, mint a színész, s a művész ott előttünk éli át ezeket a sorsfordító pillanatokat. Amikor az újdéki Művészeti Akadémiára beiratkoztam, engem a film érdekelt a legjobban, de egyszer a belgrádi nemzetközi színházi találkozón, a BITEF-en látva Roberto Culi rendező egyik rendkívül szuggesztív, a színészi játékon át kisugárzó félelmetes előadását, döbbenem rá, hogy engem ez érdekel igazán: az erőteljes színészi kifejezés, úgyszólván minden kellék nélkül. Nem nagyon kell nekünk egyéb, mint jó jelmez, díszletből egy kevés, és az is csak egyértelmű jelet adó tárgy lehet. És a színészt az ember egyszerűen bedobja a mélyvízbe – persze, nagyon jól felkészítve, keményen dolgozva a szövegen. De nemcsak azon. A színésznek ismernie kell az egész akkori kort. Például a Kamaraszínház első bemutatóján, amely ösbemuta-

tó volt, **Németh Ákos Vörös bál** című drámájában rengeteg messianisztikus félőrült kommunista szaladgál. Különböző okokból hisznek: ki totális naivitásból hisz abban, hogy eljön az a kor, hogy mindenki annyit dolgozik, amennyit akar (ismervén az emberi természetet, ehhez hozzátehetjük, tehát semmit), s mindenki annyit vesz el a közösből, amennyit csak akar (tehát szinte mindent), és még abban is hisz, hogy ez működik – persze, általában akik mindezt mozgatják, azok ebben nem hittek. Ahhoz, hogy érthessük a kommunizmusnak ezt a messianisztikus megjelenését, már meg kell ismerni Bakunyint, megnézni a 19. század forradalmárait, akik úgy éltek, mint valami akkori próféták. Kézről kézre adták őket, általában gazdag emberek. Bakunyin úgy járkált Németországban, hogy különböző tehetős emberek, gyárosok lehetővé tették az útjait, megszervezték a beszédeit. Tehát a színészeknek meg kell értenie azt az embert, akit alakít, és nemcsak úgy balkézzel felválni a színpadra, mint ahogy nagyon sok kőszínházban teszik.

• **És emellett utalnia kell a megjelenítésben a mai vörös utódokra is.**

Intenzíven tanulmányozom ezt a korszakot. Az a döbbenet, hogy a szocliberális embertípus a magyar történelemben való megjelenése óta a mai napig változatlan. Mondok erre példát. Nagyon nehezen találunk olyan embereket, akik lelőtték Tisza Istvánt. Különböző pénzüsszegeket ajánlottak, s végül Pogány József megszervezte, s ő is ott volt a kivégzésénél. Kaptak 10-10 ezer koronát azonnal, és nagyköveti állásokat ígértek nekik, hogy távol legyenek tartva. Miután Linder Béla, aki fölöszlatta a hadsereget, kijelentvén, hogy nem akar katonát látni, s kilencnapos hadügyminisztersége után lemondott a tisztségéről, Barta Albert lett a következő, aki egy parancsnok, csapattiszt volt. Megérkezett a hadügyminisztériumba, s csak az államtitkárral tudott beszélni, mert Linder Béla olyan részeg volt, hogy elhasalt a kanapén, s képtelen volt felkelni. S kivel találkozik Barta Albert? Nem mással, mint Pogány Józseffel, aki mondja néki, hogy hát ő most egyelőre csak kormánybiztos, de meg van neki ígérvé: ő lesz a washingtoni nagykövet, amire Barta Albert nevetésbe tör ki (azt fejezve ki, hogyhát ekkora tahót nem lehet odaküldeni). De lehet, igen, lehet. S nézzük meg, hogy mit tesznek a jelenlegi utódaik. A jelenlegi külügyminiszter asszony, akit a kinevezése után megkérdezett az ellenzék a bizottsági meghallga-

táson, hogy „asszonyom, Ön nem lepődött meg, amikor megkapta a felkérést?” (Tudniillik pszichiáterről van szó, életében nem foglalkozott a külüggyel, pedig azért az egy szakma.) Azt felelte, hogy dehogynem, én is meglepődtem...

• **Térjünk vissza az Ön szakmai útjához, amikor a film helyett a színpadot választotta. Hogyan jutott el az első rendezésétől, amely az újvidéki Szerb Nemzeti Színházban volt egy szerb Strindberg-darab, a saját 2002-ben létrehozott magyar programszínházáig?**

A főiskolán szerbül tanultam, Bora Drašković volt a mesterem, nagyon jól együtt tudtam működni a szerb színészekkel, nagy élvezettel készült a Strindberg-darab. De kicsit zaklatott időszakom volt az, mert akkortájt volt egy vasúti szerencsétlenségem, két évig hol gipszben voltam, hol mütöttek. Ezt az előadást is mankóval, gipszben rendeztem. Utána a szabadkai színházban voltam, s miután láttam, hogy szinte minden magyar színész elmegy, akkor visszatartó erőnek gondolván írtam egy darabot, amit négy nappal a bemutatás előtt Ljubiša Ristić lezedett. Ez a román forradalom előtt volt, s a darabban a tömeg elsöpri a kommunistákat. Akkor kiléptem a színházból, s amikor elkezdődött a délszláv háború, akkor átmentem Magyarországra. Tudtam, ha belekezdenek, akkor térdig állni fog a vér. Családosal mentem el. Tanítottam színészetet magániskolákban, majd úgy éreztem, hogy a lelkiismeretem arra kötelez, hogy foglalkozzak a délszláv háborús problémával, s akkor öt évig a menekülttáborokat jártam. A rádiószínháznak készítettem dokumentumdrámákat. Kaptam díjakat. Az egy nehéz időszak volt. A végén már reszketett a kezem, mert az örületek netovábbját kellett végighallgatni arról, amit tettek az emberekkel...

• **S ezek a tragédiák kihatottak arra, hogy elhatározza: a magyarság történelmi sorskérdéseivel kíván foglalkozni mintegy misszióként - mert ami Magyarokán elindult, az egy misszióknak tekinthető.**

Az az igazság, hogy először is arra hatott ki, hogy megszabadítson attól a lila ködtől, ami minden művészeti iskolában, minden művészettel foglalkozó emberre ráragad: amikor a forma fontosabb a tartalomnál, amikor a személyes siker utáni szomjúhozás erősebb annál, mintsem hogy átgondoltan mutassuk be azt, amit ki akarunk fejezni, s meg tudjuk ítélni, hogy

egyáltalán érdemes-e a kifejezésre, vagy pedig valami mást keressünk. A témát, a témának a fontosságát harmadrendűvé degradálja mind az elektronikus, mind a nyomtatott média legnagyobb része, egyáltalán a korszellem és azok, akik ezt irányítják. Pályázatokon kimondottan olyanokra adnak pénzt, amiben nincs téma. Ezt tudom, mert én is pályázok. Például **Siposhegyi Péter Halottak napjától virágvasárnapig** című drámájának egyik anyaországbeli előadásán, egy kommunista környezetben, az előadás után fölajánlották, hogy a következő évi produkciónkat fizetik, sokkal nagyobb összeggel, mint amennyiért ezt az említett előadást egyáltalán létrehoztuk, csak ne szólna semmiről.

• **A Kamaraszínház 2002-es konkrét létrehozását milyen gondolat szülte meg?**

Én nagyon nagy reményekkel vártam, hogy ismét legyen magyar színház Szabadkán. Kínomban még a háború kitörése előtt két kedves barátommal összefogván még arra is gondoltunk, hogy részvénytársaságot hozunk létre. **Lantos László** irodalommal, színházzal, **Kasza László** zenével foglalkozó ember volt, kézműves műhellyel rendelkezett, s akkor úgy gondoltuk, valamiféleképpen megteesszük saját erőből. Az én nemzedékemnek mindig rendkívül fontos volt az államtól való függetlenség. Mi a kommunizmusban nőtünk föl, az állam mindenkinek a torkát fogta, nem lehetett moccani. De hát kitört a délszláv háború. Szilveszter napján az Újvidéki Televízióban voltunk a híradóban ezzel a tervünkkel, de márciusban már egyértelmű volt, hogy háború lesz, s akkor minden megállt, szétsodort bennünket az élet. Reménységgel vártam az újrakezdést, **Jónás Gabriella** kezdte el, s örömmel néztem. Vártam azért azt, hogy összeszedik a régi színészeket is, tehát hogy a tapasztalat megőrződjön. Akkor utána **Kovács Frigyes** jött. Neki sugalltam többször is, hogy fontos lenne drámatáborokat tartani a magyar történelemről, drámapályázatokat meghirdetni, s kiválasztani a legjobbakat. De valójában ezt nem lehet megvalósítani egy népszínházi keretben, mert annak többreút feladatot kell ellátnia, szórakoztatnia is. Akkor úgy gondoltam, ha már nem lehet ezt így megtenni, akkor programszínházat fogok létrehozni. Még 1995-ben Budapesten megalapítottam a Hon Alapítványt, amikor a rádióban kaptam egy díjat a Kórógyról készített rádióműsoromért. Azt a pénzt nem vettem fel én sem, sem a szerkesztőnő. Az alapítvány

célja, hogy a Kárpát-medence magyar kultúráját ápoljuk. Volt hogy könyveket gyűjtöttünk, különböző dolgokat csináltunk, s 2002-ben a **Hon Alapítvány, Péter Ferenc** mint a **Kosztolányi Színház igazgatója** és a magyarkanizsai **Cnesa Művelődési Központ** közösen kötöttünk egy négyéves szerződést a Magyar Kanizsai Udvari Kamaraszínház megalapításáról, amelynek célja volt, hogy évente 1-2 olyan magyar darabot mutassunk be, amelyeknek a középpontjában 20. századi magyar történelmi sorsfordulók állnak. Így elsőként **Németh Ákos Vörös bál** című drámáját, majd **Siposhegyi Péter Halottak napjától virágvasárnapig** című darabját, harmadikként **Wass Albert** két regényéből egy színpadra adaptált művet mutattunk be **A világ és vége** címmel, most pedig készül ugyancsak **Siposhegyi Péter** szerzőtől (én mint dramaturg veszek benne részt) a **Magyar Piéta**.

• **A Vörös bál-nak 2002 októberében megvolt a nagysikerű ősbemutatója, s azóta nem játszották egyetlenegyszer sem. Miért?**

Az ősbemutató lement, s hónapokra rá döbbsen és a dühtől fortogva tapasztaltam, hogy nem akarják játszani, miközben Magyarországról meghívásaink vannak.

• **Kik ijedtek meg? A politikusok? Kik akadályozták meg ennek a darabnak a további életét?**

Én csak arról tudok beszélni, amiben biztos vagyok. Azt megszoktam az elmúlt tizenvalahány évben, hogy Isten nem mindenkinek mérte egyformán a szívek nagyságát, sem a lelkek, sem a bátorság nagyságát. Nagyon nehéz a színházi világról úgy beszélni, hogy most egy részletéről beszélünk és nem az egészről. Meg kell nézni, hogy ma Budapesten hány színházban játszanak magyar történelmet érintő drámát, s az milyen színben tünteti fel a magyar történelmet. A színház irányítva van, a szocialisták által. Én megtanultam, hogyha pl. a ferdehajlamúakról (bár már nem illik őket így nevezni) készítek előadást (nem készítettem soha egyet sem), akkor támogatnak, ha a magyar történelemről, akkor nem. A Magyarország széteséséről szóló darabbal éveken keresztül pályáztunk, soha egy garast nem kaptunk, kivéve az Orbán-kormány alatt, amikor kaptunk rá 2,5 millió Ft-ot. A Vörös bál el is készült, de közben a Kosztolányi Dezső Színháznak új igazgatója lett **Szloboda Tibor** személyében, s ha jól tudom az igazgatóbizottság ennek mintegy a felét rögtön elvette.

• Így ellehetetlenedett a Vörös bál további bemutatása, látszólag anyagi akadálya lett, de lényegében nem az volt, de ez nem szegte kedvét, nekivágtak egy újabb előadásnak.

Különös mód a magyarkanizsai ősbemutatóról készült egy videofelvétel, s miután ez eljutott több mint egy tucat helyszínre, ahol levetítették, akkor elkezdett érdeklődni iránta a média, a Magyar Nemzet, a Demokrata, a Magyar Rádió. Ez utóbbi egyik munkatársa le is utazott Szabadkára, s interjút készített Szloboda Tiborral, aki kijelentette, hogy a színháznak nem feladata nevelni a közönséget. S amikor rádöbentem, hogy megfúrták az előadást, akkor azon gondolkodtam, hogy olyan megoldást kell találni, amit nem tudnak ellehetetleníteni, ami annyit jelent, hogy nem szabad 10-12 szereplős előadást készíteni, s mindennek be kell férnie egy, maximum két autóba. Le kell mondani díszletekről, sok mindenről, de megmarad a töretlen színészi erő és még nagyon sok lehetőség, hogy jó színházat készítsünk... Nos, Siposhegyi Péter egy reggel a Kossuth rádióban a Vasárnapi Újság című műsorban hallott rólunk, megszerezte a telefonszámomat, s felhívott, hogy írna nekünk darabot. Akkor kezébe adtam **Kende Ferencnek** az emlékiratát (**A magyar betű sorsa a két világháború közötti Jugoszláviában**), amelyet a Széchényi Könyvtárban őriznek. Ehhez pedig úgy jutottunk, hogy a színházunk körül bábáskodó fiatalok egyike, egy történész hölgy kezdett el foglalkozni a Délvidékkel, s felfigyelt erre a kéziratra. Amikor elolvastam, abban a pillanatban tudtam, hogy ez az, amit kerestem. Ez egy kollázs, van olyan része, amelyben emlékezetből, naplószerűen ír a szerző, van, ahol értelmezi az eseményeket. Ezt is meg kellene jelentetni például...

• **Ebből meritve írta meg Siposhegyi Péter a Halottak napjától virágvasárnapig c. művét, amelynek társszerzőjeként lehet tekinteni Andrási Attilát, a rendezőt, hiszen a szövegen is alakított. Miben más a színpadi szöveg?**

A színpad mindig élesebb. Az író sokszor nagyon sok szóban ír le valamit, a színházi emberben meg benne van az összeütközés. Egy jelenet akkor él, ha olyan, mint a bokszmeccs. Most képzeljünk el két embert harmóniában. Meddig lehet ezt a színpadon nézni? Hát hogy 20 percig nem, az biztos.

• **Az ellentétek kinagyításakor fölvilan sok minden, a múlt, a jelen, s mint egy villámfénynél**

(Németh Lászlónak van is egy ilyen című drámája) sok minden megvilágosodik a színpadon.

Igen, egyrészt ezt kell megtenni, másrészt ebben az esetben voltak olyan specifikus dolgok, amihez délvidékiek kell lenni. Az anyaországban nem tudják elképzelni, hogy mit jelent a Balkán. Szebbnek, más-milyennek gondolják. Nem értik sem a durvaságát, sem a hebehurgyaságát, a hirtelenségét, sem a temperamentumát, az indulatosságát, sem a következetes következetlenségét. Budapest nagyon közép-európai város. Közép-Európában minden racionális, mindennek van valami logikus indítóoka. Mi ismerjük a Balkánt, s tudjuk, hogy ott nincs. Itt hirtelen jön és is múlik a vihar.

• **Egy ilyen viharos időszakot tár elénk ez a dráma, de mit jelent a két dátummal megjelölt cím?**

1918-ban halottak napján volt Károlyi Mihály országzászló napja, és 1941-ben virágvasárnapkor indult el az a folyamat, aminek eredményeként, ideiglenesen bár, de szülőföldünk visszatért a hazánkhoz. E két történelmi pont között történik az eseménysor, de valójában arról szól, hogyan lesz a magyarból mint birodalmi népből szolgál, hogyan lesz másodrendű állampolgár, miként lesz ellehetetlenítve a vállalkozása. S azt hiszem, hogy a mai délvidéki valósággal nem nehéz párhuzamot vonni. Én palicsi vagyok, s itt tapasztalom, hogy például becsuknak 30-40 magyar boltot, és egy szerbet is megbüntetnek. Ismerjük Vasa Čubrilović tanulmányát, amely ha nem tévedek 1996-ban jelent meg a Hídban, s arról szól, hogyan kell ellehetetleníteni a kisebbségi vállalkozó réteget, a papságot, a lelki vezetőket, elűzni a tanítókat, hogy két albán település közé be kell egy szerbet telepíteni, és a szerb falut fel kell fegyverezni. A szerb bíróságnak és rendőrségnek tüntetően a szerb érdekeknek megfelelően kell eljárni, hadd tanulja meg a kisebbség, hogy semmi joga sincs. Nézzük meg a mai valóságunkból a temerini esetet: 5-6 magyar srác elvert egy szerbet, s több évi börtönt kaptak, mint egyes háborús bűnösök Hágában, fordított esetben a szerb elkövető jó, ha kap pár hónapot vagy szimbolikus pénzbüntetést.

A szabadság összefügg a fegyverrel. Ha egy nemzet le van fegyverezve, ha már hadserege sincs, akkor milyen szabadsága van? A felnőtt lét összefügg azzal, hogy az ember tudjon lőni. Nézzük meg, hogy Izrael-

ben még az asszonyok is hadkötelesek, mert fontosnak tartják hazájuk védelmét, fenntartását. Persze, legyen örökké béke, én utálom a háborút, ne értsen félre, én nem az összeütközést kívánom, de szerintem sokkal kevesebben szeretnék velünk összeütközni, hogyha természetes lenne, hogy mindannyiunknál van fegyver. Nézzük meg a 2006-os budapesti október 26-át és 2000. október ötödikét, Milošević hatalmának megdöntését. Belgrádban, ahol sokkal keményebb volt a rendőrség, voltak páncélosaik, harci helikoptereik – mégsem lóttak gumilövedéket a tömegbe. Vajon miért? Mert hát a tömegből 15-20 ezer pisztoly azonnal előkerült volna, de kis fordulóval hozták volna a kalasnyikovokat is, de egy-két vállról indítható is akadt volna, mert a szerb nép, a szerb nemzet fel van fegyverezve. Pesten ott álltunk az Astoriánál, röptültek a gumilövedékek, a könnygázgránátok, filmbe illő jelenet volt, amikor parádésan vágattak a kardlapozó vörös rendőrök, és senki nem tudott visszalőni. A téma a mai napig tart.

Néhány éve elképzelhetetlennek tartottuk volna, hogy Szabadkán szerb rendőröknek kelljen megvédeniük egy magyar miniszterelnököt a tüntető magyar fiataloktól. Pedig ez történt, amikor a Köztársaság miniszterelnöke, Gyurcsány Ferenc Szabadkára látogatott. Péter Ferenc barátom ott volt néhány fiatallal az Egyesült Magyar Ifjúságból és a Hatvannégy Vármege Ifjúsági Mozgalmából, hogy nemtetszésüket fejezzék ki, és le is tartóztatták őket. Döbbenetes volt.

• **Akad író, aki megírja majd ezt a mai valóságunkat, András Attila pedig színpadra viszi?**

Biztos. Már a most készülő Magyar Piéta erről is szól.

• **De haladjunk sorjában. A Magyar Kanizsai Udvari Kamaraszínház harmadik bemutatója Wass Albert két kisregényének színpadra alkalmazása, András Attila és Péter Ferenc munkája: *A világ és a vége*. Egy írói sors, amelyben benne van a történelem. Miért választották ezt?**

Én Wass Albertnek először az *Elvások a vörös csillog* című regényét olvastam, és a hideg kirázott, amikor leírta, hogy a román kommunizmusból hogyan bújjik elő a sovinizmus. Én is ugyanezt éltem meg itt, Szerbiában. Vesszőre ugyanúgy. Ugyanaz a folyamat zajlott le, ami szét is robbantotta a valamikori „dél-szláviát”. A Halottak napjától virágvasárnapig darabnak a logikus folytatása lett a *Világ és a vége*. Wass

Albert Jönnek és az Adjátok vissza hegyeimet! című kisregényét dolgoztuk át egy színpadi művé. Ez szintén 1918-cal kezdődik. A Magyar Királyi Honvédség erdélyi bevonulásának a hangulatát pedig nekem is sok idős ember, köztük a nagyszüleim is könnyes szemmel idézték fel. Kezdtém megérteni az ő világukat, az egész múlt században az volt az egyetlen örömteli pillanat a nemzetünk életében. Wass Albert előtt meg kell hajolni.

• **Hogyan működik a színház?**

A Hon Alapítvány kuratóriuma segít bennünket. A szervezést menyasszonyommal, dr. Szarka Orsolyával végezzük, de úgyszólván a semmiből tartunk fönn egy színházat. Minden állami támogatás nélkül. Egy támogatás van, szerintem a leglényegesebb: Isten kegyelme.

• **És a közönség?**

Az Isten kegyelme által minden. Az a legnagyobb.

• **Kézzel kézzel adják magukat?**

Igen. Például Apor Péter úr megnézte Verőcén az előadást, megszervezte Sárosdon, valaki más megnézte Budapesten, megszervezte Zalaegerszegen, Szentendrén...

• **S itthon, a szülőföldjén?**

Siposhegyi darabját a magyarkanizsai bemutón kívül Szabadkán háromszor, Zentán egyszer, a Wass Albert-darabot Magyarkanizsán és Szabadkán játszottuk.

• **Ez nagyon kevés.**

Sajnos eddig a szülőföldünkön nincsen jól szervezett, lelkes támogató csapatunk, mint az anyaországban. A szabadkai Népszínházban az új igazgató, Mezei Zoltán évi két lehetőséget biztosított Szabadkán, de jó lenne tájolni mindenfelé Kispiactól Székelykevéig.

• **A Magyar Kanizsai Udvari Kamaraszínház magyarországi és erdélyi előadásainak kritikáit olvasva elsősorban az izzó színészi teljesítményeket emelik ki, s arról számolnak be, hogy állva, vastappsal ünnepli a közönség a rendezőt, az előadókat, akiknek a többsége délvidéki hivatásos színész, ugyanakkor ezeket a bemutatókat nem veszi elemzés alá a legjobb színészi teljesítményeket jutalmazó Pataki-gyűrű-díjat kiosztó bírálóbizottság. Hogy kezelik magukat? Mint egy létező színházat vagy mint egy civil társaságot?**

Valószínűleg úgy kezelnek bennünket, hogy elvakult nacionalisták vagyunk, vagyis pontosabban engegetet...

• **Hallotta már ezt a minősítést?**

Persze, hallottam olyanoktól, akik a szemembe nem merik mondani, de van, aki a szemembe is mondta, pusztán azért, mert fontosnak tartom a saját nemzetünk történelmét színre vinni. Én kétszer zsüriztem a vajdasági hivatásos színházaknak a találkozóján, s legalább 35 éve nézek tudatosan színházat, legalább 30 éve szerb színházat is, s egyszerűen nem értem, hogyha a szerb nemzetnek fontos, hogy a saját történelmét feldolgozza – s rengeteg ilyen színdarab van – a mi esetünkben ez miért lenne nacionalizmus vagy sovinizmus, vagy elvakultság, vagy bármi ehhez hasonló ...

• **Akkor működik a félelem?**

Szerintem működik. Az emberek nem nagyon mernek kockáztatni. Ennek van egy lelki folyamata, amit majd be is mutatunk a Magyar Piétában. Ebben a 44-es délvideki magyarításról és a jelenlegi asszimilációs folyamatról lesz szó, és arról, hogy eltűnt mögülünk az anyaország. Van egy ország, amely Magyar Köztársaságnak nevezi magát, de nagyon sokan úgy érzik (s én is közéjük tartozom), hogy a jelenlegi kormány országglása alatt az lenne a legésszerűbb, hogyha a nemzetre utaló jelzőt elhagyná a nevéből.

• **Akkor, ha fogcsikorgatva is, de folytatja, annak ellenére, hogy az alapításkor szerződésben foglalt négy év már letelt?**

Az az igazság, hogy jönnek a témák, a feladatok, a munkatársak... Én egy derűs ember vagyok, s ha érzem Isten kegyelmét, akkor bűn lenne abbahagyni vagy megállni.

*A társulatot üdvözölte Martonyi János, az előző Orbán-kormány külügyminisztere.
Balról: Péter Ferenc, Kálló Béla, Martonyi János, Csernik Árpád, Andrási Attila. Elöl: G. Erdélyi Hermina*